

УТВЪРДИЛ:

Д-Р СТЕФАН КОНСТАНТИНОВ
МИНИСТЪР НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО

УЧЕБНА ПРОГРАМА

ЗА СПЕЦИАЛНОСТ

ПСИХИАТРИЧНИ

ГРИЖИ

(ЗА МЕДИЦИНСКИ СЕСТРИ И ФЕЛДШЕРИ)

2012 г.

1. Въведение

1.1. Наименование на специалността – **Психиатрични грижи**

1.2. Продължителност на обучението – 1 (една) година

1.3. Изисквано базово образование за допускане до обучение – завършено образование по специалност „медицинска сестра” или „фелдшер” и придобита професионална квалификация „медицинска сестра” или „фелдшер”.

1.4. Общи положения

Опазването на психическото здраве на гражданите е национален приоритет и се гарантира от държавата. Лицата с психически разстройства се ползват от особена здравна закрила. Специализираното следдипломно обучение на медицинските специалисти, които осъществяват дейности по опазване на психичното здраве, е ориентирано към защита на психичното здраве и осигуряване на лицата с психични разстройства на достъпна и качествена медицинска помощ, грижи и подкрепа, необходими за живота им в семейството и в общността.

В светлината на здравната и на психиатричната реформа е необходимо да се осигури ефективно психиатрично обслужване на населението, включващо био-психо-социалните аспекти на боледуването и произтичащите от тях потребности на индивида и обществото. Подобряването на качеството на психиатричното здравно обслужване и въвеждането на медицински стандарт по „Психиатрия” има непосредствено значение за следдипломната квалификация на психиатричните медицински сестри и фелдшери.

2. Дефиниция на специалността, компетенции и умения

По специалността „Психиатрични грижи” се подготвят медицински сестри и фелдшери в продължение на 1 година. Психиатричните грижи включват клиничните компетенции на психиатричното сестринство и терапевтичните комуникации, но също и психосоциалните умения за социални, професионални комуникации и роли. Социалните реформи в психичното здравеопазване в България са насочени към намаляване на институционалната зависимост на лицата с психични разстройства и развитието на психиатричните грижи в семейството и социалната среда. Нараства необходимостта от специалисти по психиатрични грижи и се увеличават възможностите за тяхната професионална реализация. Специалистите по психиатрични грижи са необходими и незаменими както за лечебните заведения за стационарна психиатрична помощ, така и за първичната или специализирана извънболнична помощ, центровете за психично здраве, домовете за медико-социални грижи и при специфичната рехабилитация на хората с психични проблеми в рамките на семейството и общността.

Новите профилирани компетенции в областта на психичното здравеопазване са свързани с диференцирания подход към различните групи пациенти/клиенти с психични разстройства, спецификата на болничните и извънболничните психиатрични лечебни заведения, индивидуален план за водене на психиатричен случай, оценка на психично-здравните проблеми на клиента, в съответствие с Медицински стандарт „Психиатрия”. Изграждат се умения за оценка на социалния профил, оценка на риска, оценка и интервенции при специфични поведенчески проблеми, продължителна рехабилитация на пациенти с психични разстройства в рамките на центровете за психично здраве, семейната среда и общността, работа в екип с психиатри, психолози, социални работници и др.

По време на обучението си специализантите следва да придобият следните знания и умения:

- Да извършват сестрински оценки, използвайки стандартни оценителни процедури – интервю, оценка на поведение, проследяване и пр.;
- Да установяват и поддържат продължителни работни отношения с болните с психични разстройства;
- Да водят психиатричен случай, прилагайки специфични диагностични и интервенционни процедури – сестрински диагнози, оценка на потребности, изработване на индивидуален план за психиатрични грижи, обучение в ежедневни умения, кризисни интервенции и т.н.;
- Да участват като пълноправни специалисти в своята област в мултидисциплинарната екипна работа;
- Да участват в работата на лечебните и здравни заведения с управленски и организационни умения като водене на екипно съвещание, организиране на режим в отделението, организиране на терапевтична среда и др;
- Да придобият и усъвършенстват умения за работа в различни работни условия в екип с психиатър, клиничен психолог и социален работник; в екип с общопрактикуващ лекар; в здравни и консултативни центрове; в болници с общ и специализиран профил; заведения за лишаване от свобода; центрове за социална рехабилитация; училищни и университетски консултативни служби.

3. Цел на обучението

Обучението по „Психиатрични грижи” цели да изгради умения у специализиращите медицинските сестри и фелдшери за самостоятелен и екипен мениджмънт на работата, продължителна психосоциална рехабилитация и работа с ресурсите на семейството и общността. Тези компетенции са залегнали в международните и конкретно европейските стандарти и системи на психичното здравеопазване и психиатричните грижи. Специалността включва профилирани клинични умения в областта на психиатричната помощ и отговаря на съвременните тенденции в здравеопазването и образованието с възможности за изграждане на отговорни, конкурентни и развиващи се специалисти с ефективни общи и профилирани компетенции. Общите медицински компетенции се развиват в рамките на био-психо-социалния медицински подход, който е отворен към развитие на психологичните комуникативни умения и психосоциалните мениджърски умения за организация и съгласуване на клиничните дейности, екипните дейности, административните дейности, времето, риска, емоциите, непрекъснатото обучение и др. Програмата е структурирана така, че да осигурява интеграция на теоретични знания, терапевтични нагласи и практически умения с цел изграждане на висока компетентност и поемане на отговорност за клиничните задачи от областта на професионалната роля – специалист по психиатрични грижи.

Друга цел на специализацията е да подготви медицински сестри и фелдшери за бъдещи обучители – супервайзори по практика по психиатрични грижи и тютори по психиатрично сестринство.

4. Обучение

Обучението се осъществява с активното участие на обучаваните. Прилагат се следните основни методи:

- Лекции (Представяне на теоретичен материал)
- Дискусии в малки групи (тип семинар)
- Анализ на клинични случаи
- Работа с винетки
- Ролеви игри
- Анализ на извънкласови задачи

4.1. Учебен план

Учебният план съдържа 8 модула от 340 учебни часа в две области – обща част от 130 ч. и специална част от 210 часа

А. Обща част:

Модул 1. Теоретични основи на психиатричните грижи – 30 ч

Модул 2. Формиране на нагласи и умения за терапевтична комуникация – 70 ч.

Модул 3. Общи клинични умения в психиатричните грижи – 30 часа

Б. Специална част

Модул 4. Интервенции в областта на психиатричните грижи – теоретична основа 40 часа

Модул 5. Процедури от областта на психиатричните грижи във фази на остър срив, стабилизиране и ремисия – 40 часа

Модул 6. Специализирани клинично-терапевтични умения – 30 часа

Модул 7. Практикум по водене на случай – 60 часа, от които 30 часа сесии с пациенти и 30 часа индивидуална и групова супервизия

Модул 8. Психофармакология – 40 часа

4.2. Учебна програма

4.2.1. Теоретична част

Теоретичната част на Програмата обучава в разбиране на психичното здраве и психичната болест, теоретичните подходи и модели към личността, болестта, боледуването и медицинското обслужване, био-психо-социалния модел на болестта и психично-здравното обслужване, професионалната роля на медицинската сестра/фелдшер, специалист по „Психиатрични грижи”, професионалните ценности и нагласи, етика и стандарти.

Формите на обучение са лекционен и дискуссионен (интерактивен). Представянето на темите е на базата на следните принципи:

- развитие на преподаването от пропедевтичните към специализираните области,
- съобразяване на възрастовите особености в боледуването,
- официални класификации и семиология,
- нормативна рамка,
- особености на поведението и общуването с пациентите с психични разстройства в техния социокултурален аспект.

Темите в Програмата са:

- Клинични описания и диагнози съгласно МКБ-10
- Био-психо-социален медицински модел – комплексна етиология и комплексни ресурси за справяне с болестта

- Специфичен език и метод на психиатричните грижи
- Работа по случай на специалиста по „Психиатрични грижи” – разпознаване и оценка на потребности, формулировка по случай, интервю
- Мултидисциплинарна екипна работа и ролята на специалиста по „Психиатрични грижи” в нея
- Процес на терапевтичната комуникация – създаване на терапевтична ситуация и терапевтична връзка
- Професионални роли, комуникативни умения и личност-центриран подход
- Разпознаване и преодоляване на неконструктивни нагласи и поведения (съпротиви)
- Умения за екипност и лидерство
- Оценка на риск за суицид и агресия
- Оценка за рецидив и странични ефекти на лечението
- Оценка за спешност на насочване
- Семейство и психична болест – разбиране на семейната динамика при психична болест и семейни интервенции
- Групи – функциониране и приложение в работата с психично болни
- Кризи и кризисни интервенции, анти-кризисен план и обслужване на хронично психично болни хора в общността
- Посредничество при конфликти – теория на конфликта и интервенции
- Процедури в психиатричните грижи – оценителни, диагностични, интервенционни, управленски, организационни
- Невротрансмисия, обща фармакокинетика
- Невролептици, Антидепресанти, Тимостабилизатори, Транквилизатори
- Терапевтично приложение на невролептици, антидепресанти, тимостабилизатори, транквилизатори

4.2.2. Практическа част

- Области за усвояване и приложение:
- Оценителни процедури – първично интервю, преглед за проследяване, оценка на поведение
- Диагностични процедури – сестрински диагнози, формулировка по случай, индивидуален план за психиатрични грижи, оценка на изпълнението на плана
- Интервенционни процедури – кризисна интервенция, обучение в структуриране и изпълнение на ежедневни дейности, посредничество при конфликт, водене на случай
- Управленски процедури – екипно съвещание, обсъждане на случай, супервизия
- Организационни процедури – терапевтична среда, гарантираща правата на пациентите; режим, приемане и изписване
- Работа по случай на специалиста по „Психиатрични грижи”
- Мултидисциплинарна екипна работа
- Терапевтична комуникация
- Разпознаване и преодоляване на съпротиви
- Оценка на риск за суицид и агресия
- Оценка за рецидив и странични ефекти на лечението

- Оценка за спешност на насочване
- Посредничество при конфликти
- Провеждане на индивидуална, семейна и групова сесия
- Терапевтично приложение на невролептици, антидепресанти, тимостабилизатори, транквилизатори
- Електрошокова терапия

4.3. Задължителни колоквиуми и график за полагането им

- Теоретични основи на психиатричните грижи	1 месец
- Формиране на нагласи и умения за терапевтична комуникация	2 месец
- Общи клинични умения в психиатричните грижи	4 месец
- Интервенции в областта на психиатричните грижи	6 месец
- Психиатрични грижи във фази на остър срыв, стабилизиране и ремисия	8 месец
- Специализирани клинично-терапевтични умения	10 месец
- Водене на случай	11 месец
- Психофармакология	12 месец

5. Конспект за държавен изпит по специалност „Психиатрични грижи”

1. Класификация и диагнози по МКБ-10, специфичен език и метод на психиатричните грижи
2. Диагноза, симптоми и синдроми
3. Био-психо-социален медицински модел в психиатрията
4. Нагласи и умения в психиатричните грижи, процес на терапевтичната комуникация, преодоляване на деструктивни нагласи. Отговорности на специалиста по психиатрични грижи.
5. Клинични умения и оценителни процедури в психиатричните грижи – първично интервю, преглед за проследяване, оценка на поведението.
6. Диагностични процедури в психиатричните грижи – сестрински диагнози, формулировка по случай, индивидуален план, оценка на изпълнението на плана.
7. Интервенционни процедури в психиатричните грижи – кризисна интервенция, обучение в умения, посредничество при конфликт, водене на случай.
8. Управленски процедури в психиатричните грижи – екипно съвещание, обсъждане на случай, супервизия.
9. Организационни процедури в психиатричните грижи – организиране на терапевтична среда, режим на приемане и изписване.
10. Семейство и психична болест.
11. Групи – функциониране и приложение в работата с психично болни.
12. Индивидуално консултиране. Умения за поддържане на терапевтична връзка.
13. Провеждане на индивидуална, семейна и групова сесия.
14. Поведенчески интервенции.
15. Мултидисциплинарен екип и ролята на специалиста по „Психиатрични грижи” в него. Екипност и лидерство.
16. Психофармакология. Класове лекарства.
17. Странични ефекти на лекарствата.